

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АРГУМЕНТАЦІЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ СТАТТІ

Н. Є. Доронкіна

Національний технічний університет України

Наукова стаття, один з жанрів наукового дискурсу, є невід'ємним учасником процесу наукового спілкування. Наукова-технічна стаття належить до піджанрів жанру наукової статті. Відповідно до прагматичної спрямованості науковий дискурс відноситься до аргументативного та інформативного типу, оскільки у наукових статтях має місце інформативна та аргументативна комунікація. Це означає, що у науковий текст містить аргументативні фрагменти. Тому постає питання про визначення критеріїв наявності аргументації. Виділяють такі критерії:

- прагматичний, що означає наявність фрагментів, які мають прагматичні параметри і впливають на реципієнта;
- структурний, коли в тексті присутні обов'язкові елементи функціонально-компонентної аргументації (теза, аргумент, підстава) [2, с.274-277];
- логічний, який проявляється у наявності казуального, тобто причинного, зв'язку між її обов'язковими елементами.

Головними комунікативними одиницями дискурсу є висловлення про предмет мовлення. Вони поділяються на елементарні та складні. Кожне висловлення має семантико-синтаксичне наповнення. Для елементарного висловлювання таким наповненням слугує речення або складне синтаксичне ціле. Елементарні висловлення вступають між собою у відношення і утворюють таким чином складні висловлення. Розділяють супровідні відношення (розширення, конкретизації, пояснення, посилення, коментування, реагування, аргументації) та з'єднувальні відношення. (перелічування, протиставлення, зіставлення, супозиція, уведення) [1].

Серед названих вище виділяються відношення, через які відбувається процес аргументації. Відповідно до їх участі у цьому процесі їх можна

розподілити на групи, які,:

- реалізують казуальний зв'язок;
- слугують для додавання аргументів;
- використовуються для вираження підтвердження.

Висловлення бувають тематично провідні та залежні. Всередині кожного розділу висловлення мають тематичний зв'язок. Кожен розділ має тематично-провідне висловлювання, що для аргументації цього розділу слугує тезою, а для аргументації всієї статті – аргументом. Тема кожного розділу розпадається на підтеми (або предмети мовлення), кожна з яких також має тематично провідне висловлювання.

Деякі з названих вище відношень приймають безпосередню участь у процесі аргументації. Відповідно до їх ролі у цьому процесі вони розподіляються на такі групи, які,:

- реалізують казуальний зв'язок між реченнями;
- використовуються для додавання аргументів;
- слугують для вираження підтвердження.

До першої групи належать відношення уведення, пояснення та аргументації. Для додавання нових аргументів використовуються відношення зіставлення, розширення інформації та складання. Підтвердження зазвичай реалізується через відношення посиляльного типу.

Згідно з вимогами англomовних фахових видань науково-технічна стаття має жорстку структуру. Вона складається з реферативна частини, основної частини (вступ, матеріали та методи, результати, дискусія, висновки, подяка всім, хто допомагав у роботі) та бібліографічної частини.

Тому на базі даної вище структури можна побудовано модель аргументації науково-технічної статті. Структура її аргументації є ієрархічною. На верхньому рівені ієрархії вона виглядає таким чином.

Теза : необхідні результати досягнуто.

Аргументи : дослідження необхідні; методи надійні; предметна область охоплена; проведені експерименти не викликають сумнівів; результати експериментів підтримують тезу.

Підстава на даному рівні найчастіше експліцитно не виражена.

Підтвердження: письмові роботи інших вчених та експерименти проведені раніше.

Кваліфікатор та обмежувач залежать від кожного конкретного випадку. На верхньому рівні аргументативної ієрархії аргументація сурядна, оскільки аргументи діють лише разом. Однак кожен з аргументів виступає у якості тези для інших аргументативних міркувань в тексті статті . Кожен розділ основної частини характеризується певною темою, яка в свою чергу розділяється на підтеми. Висловлювання, з яких складаються розділи поділяються на тематично-провідні та залежні. Тематично-провідне кожного розділу слугує тезою в аргументації даного розділу, а в аргументації всієї статі – аргументом.

Аргументація кожного розділу як свої особливості аргументації так і спільні риси. Композиція аргументації подібна до композиції доведення теорем. Послідовність викладення аргументів обумовлено причинним зв'язком між ними і теза є логічним висновком. Теза викладається після аргументів. А після тези подаються додаткові аргументи, якщо вони є. Теза аргументації всієї статті зазвичай має форму простого або підрядного речення і знаходиться у анотації та у розділі висновків. Аргументи у науково-технічних статтях мають як вербальну, так і невербальну форму (графік, таблиця, діаграма). Підстава найчастіше виражена імпліцитно. У випадку експліцитного вираження вона об'єднана в одному реченні з тезою. Як зазначено вище, функцію підтвердження у аргументації статті виконує система посилань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мамалига А. І. Синтаксис тексту [Електронний ресурс]/ Режим доступу – <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=139>
2. Филиппов К. А. Лингвистика текста. Курс лекций. – СПб.: Изд-во С.-Петербург.ун-та, 2007. – 331 с.